

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, Vtrum lex vetus sit bona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

eius habet, moderanda relicta sint: nisi forte adeo notabilis casus sit, ut merito superior consulendus occurrat. Vnde si lex superioris de ciuitate sit, cum esse ciuē minus sit ita proprium huic ciuitati, q̄ nihil ad alias spectet, pot̄ rector dispensare in lege illa: sc̄us autem est de communibus, quæ sc̄ilicet licet hic fiant, redundant in alios ut si lex superioris sit de doctoratu, aut de matrimonio, cū doctor & coniunx ubique, & non in ista tantum ciuitate munus suum exerceat, non spectat ad rectorem huius multitudinis, sed totius dispensare. In quibus autē ecclesiæ legibus possit episcopus dispensare, non est presentis negotii, ubi in communi est sermo de legibus, & rectoribus.

quæ sunt a Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is cui ipse specialiter committeret.

QVAESTIO XCVIII.

De lege veteri, in sex articulos diuisa.

CONSEQUENTER considerandum est lege veteri.

¶ Et primò de ipsa lege. Secundò, de præceptis eius.

CIRCA primum quærentur sex.

- ¶ Primò, Vtrum lex vetus sit bona.
- ¶ Secundò, vtrum sit a Deo.
- ¶ Tertio, vtrum sit a Deo mediantibus angelis.
- ¶ Quarto, Vtrum data sit omnibus.
- ¶ Quintò, Vtrum omnes obliget.
- ¶ Sextò, Vtrum congruo tempore fuerit data.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex vetus fuerit bona.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̄ lex vetus non fuerit bona. Dicit enim Ezech. 20. Dedi eis præcepta non bona, & iudicia in quibus non viuēt. sed lex non dicitur bona, nisi propter bonitatem præceptorū quæ cōrinet. ergo lex vetus nō fuit bona.

¶ 2° Præ. Ad bonitatem legis pertinet, vt communi saluti proficiat, sicut Isido. dicit: sed lex uetus non fuit salutaris, sed magis mortifera, & nociua. dicit enim Apost. Ro. 7. Sine lege peccatum mortuum erat: ego autem uiuebam sine lege aliquando, sed cum uenisset mandatum, peccatum reuixit. ego autem mortuus sum. & Ro. 5. Lex subintravit, ut abundaret delictum. ergo lex uetus non fuit bona.

¶ 3° Præ. Ad bonitatem legis pertinet, q̄ sit possibilis ad obseruandum, & secundum naturam, & secundum humanam consuetudinem: sed hoc nō habuit lex uetus. dicit enim Petrus Act. 15. Quid tētat is imponere iugum super ceruicem discipulorū, quod

neque nos, neque patres nostri portare potuerunt. go videtur quod lex uetus non fuerit bona.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit. Ita; lex quidem sancta est, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.

RESPON. Dicendum, q̄ absq̄ omni dubio, uetus bona fuit. Sicut enim doctrina ostenditur, quod lex ex hoc, q̄ consonat rōni rectæ, ita etiā lex ostenditur esse bona ex hoc, q̄ cōsonat rōni. autem uetus rationi cōsonabat, quia concupiscentiā reprimebat, quæ rationi aduersatur, ut patet in mandato: Non concupisces rem proximi.

G ponitur Exo. 20. Ipsa etiā quæ peccata prohibent, quæ sunt cōtra rōnem: vnde manifestum est quod non erat. & hæc est rō Apost. Ro. 7. Condelectatur, qui, legi Dei secundum interiorem hominē.

A rum: Consentio legi, quā bona est. Sed nota est, q̄ bonum diuersos gradus habet, ut Dionysius dicit 4. cap. de diu. no. Est enim aliquid bonum, & aliquid bonum imperfectum. Perfectum dem bonitas est in his quæ ad finem ordinantur, do aliquid est tale, quod per se est sufficiens ad finem. Imperfectum autem bonum est, quod operatur aliquid ad hoc, q̄ perueniat ad finem, tamen sufficit ad hoc q̄ ad finem perducatur.

H dicina perfecte bona est, quæ hominē sanat. ista autem est, quæ hominem adiuuat, sed sanare non potest. Est autem sciendum, q̄ ethanensis legis humanæ, & alius legis diuinæ. Leges humanæ finis, est temporalis tranquillitas ciuitatis ad quem finem peruenit lex cohibendo exteri actus, quantum ad illa mala quæ possunt peruenire ad pacificum statum ciuitatis. Finis autē legis diuinæ perducere hominem ad finem felicitatis æternæ.

I quidem finis impeditur per quodcumq̄ peccatum solum per actus exteriores, sed et per interius. ideo illud quod sufficit ad perfectionem legis diuinæ, ut, si peccata prohibeat, & poenam apponit, sufficit ad perfectionem legis diuinæ, sed operari non potest nisi per gratiam Spiritus sancti, per quam dicitur charitas in cordibus nostris, quæ legem implet. Gratia enim Dei, uita æterna, ut dicitur in hac autem gratiam lex uetus conferre nō potest.

referuabatur enim hoc Christo: quia ut dicitur Lex per Moysē data est: gratia & ueritas per Christum facta est. & inde est, quod lex uetus, quidem est, sed imperfecta, secundum illud. Nihil ad perfectum adduxit lex.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ dicitur loci ubi de præceptis ceremonialibus, quæ quidem nō bona, quia gratiā nō cōferrebāt, per quam a peccato mundarentur, cum tñ per huiusmodi præceptores ostenderent, vñ signanter dicitur: Et gratia, in quibus non uiuent, i. per quæ uitā gratiam nō possunt. & postea subditur: Et pollicetur in muneribus suis, i. pollutos ostendi, cum ostendit omne quod aperit uulnam propter delicta.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ lex dicitur quidem effectiue, sed occasionaliter ex sua imperfectione, in quantum, sc̄. gratiam non conferret, quam homines implere possent quod mandatum erat quod uetabat: & sic occasio ista non erat sumpta ab hominibus, vnde & Apostolus dicitur Occasione accepta peccatum per mandatum fecerunt, & per illud occidit. Ex hac etiam ratione dicitur.

Inf. ar. 2. ad 1 & 2. & Ro. 7. le. 2. & 3. & Gal. 3. le. 7. & 8.

Lib. 5. ca. 21. in fine.

lex subintravit ut abundaret delictum, ut ly, vt, tenearur consecrari, non casualiter, in quantum. s. homines accipientes occasione a lege, abundantius peccaverit, tum quia gravior fuit peccatum post legis prohibitionem, tum etiam quia concupiscentia crevit. Magis enim concupiscentius, quod nobis prohibet.

AD TERTIUM dicendum, quod iugum legis servari non poterat sine gratia adiuante, quam lex non dabat. dicitur enim Rom. 9. Non est volentis neque currentis, sive & currere in preceptis Dei, sed misericordiam Dei, unde in Psal. 118. dicitur. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum, scilicet per donum gratiae & charitatis.

ARTICVLVS II.

Vtrum lex vetus fuerit a Deo.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod lex vetus non fuerit a Deo. Dicitur enim Deut. 32. Dei perfecta sunt opera: sed lex fuit imperfecta, ut supra dictum est. ergo lex vetus non fuit a Deo.

¶ 2 Præ. Eccle. 3. dicitur. Didici quod omnia opera, quae fecit Deus, perseverent in aeternum: sed lex vetus non perseveravit in aeternum, dicit enim Apost. ad Hebr. 7. Reprobatio fit quidem precedens mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem, ergo lex vetus non fuit a Deo.

¶ 3 Præ. Ad sapientem legislatorem pertinet non solum mala auferre, sed etiam occasiones malorum: sed vetus lex fuit occasio peccati, ut supra dictum est. ergo ad Deum, cui nullus est similis in legislatore, ut dicitur Job. 36. non pertinebat legem talem dare.

¶ 4 Præ. Prima ad Timoth. 2. dicitur, quod Deus vult omnes homines salvos fieri: sed lex vetus non sufficiebat ad salutem hominum, ut sup. dictum est. ergo ad Deum non pertinebat talem legem dare. lex ergo vetus non est a Deo.

SED CONTRA est, quod dominus dicit Matth. 15. Loquens iudeis, quibus erat lex vetus data: Irritum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras, & paulo ante praeimitur: Non ora patrem tuum & matrem tuam, quod manifeste in lege veteri continetur, ergo lex vetus est a Deo.

RESPON. Dicendum, quod lex vetus a bono Deo data est, qui est pater domini nostri Iesu Christi. Lex enim vetus homines ordinabat ad Christum dupliciter. Vno quidem modo testimonium Christo perhibendo: unde ipse dicit Luc. ult. Oportet impleri omnia, quae scripta sunt in lege & in Psalms, & in Prophetis de me. & Ioan. 3. Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me enim ille scripsit. Alio modo per modum cuiusdam dispositionis, dum retrahens homines a cultu idolatriae, concludebat eos sub cultu unius Dei, a quo salvandum erat humanum genus per Christum, unde Apostolus dicit ad Gal. 3. Priusquam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem, quae revelanda erat. Manifestum est autem, quod eiusdem est disponere ad finem, & ad finem perducere. & dico, eiusdem per se, vel per suos subditos. Non enim diabolus legem tulisset, per quam homines adducerentur ad Christum, per quem erat eiciendus, secundum illud Matth. 12. Si Satanas Satanam eicit, diuisum est regnum eius: & ideo ab eodem Deo, a quo facta est salus hominum per gratiam Christi, lex vetus data est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod nihil prohibet aliquid non esse perfectum simpliciter, quod tamen est

A perfectum finis tempus sicut dicitur aliquis puer perfectus non simpliciter, sed secundum temporis conditionem: ita etiam praeccepta quae pueris dantur, sunt quidem perfecta secundum conditionem eorum, quibus dantur, etsi non sint perfecta simpliciter: & talia fuerunt praeccepta legis. unde Apostolus dicit ad Gal. 3. Lex paedagogus noster fuit in Christo.

AD SECUNDUM dicendum, quod opera Dei perseverant in aeternum, quae sic Deus fecit, ut in aeternum perseverent: & haec sunt ea quae sunt perfecta. Lex autem vetus reprobatur tempore perfectionis gratiae, non tanquam mala, sed tanquam infirma & inutilis pro isto tempore: quia, ut subdit, Nihil ad perfectum adduxit lex, unde ad Gal. 3. dicit Apostolus, Vbi venit fides, iam non sumus sub paedagogo.

B AD TERTIUM dicendum, quod sicut supra dictum est, Deus aliquando permittit aliquos cadere in peccatum, ut exinde humilientur: ita etiam voluit talem legem dare, quam suis viribus homines implere non possent: ut sic dum homines presumptentes de se, peccatores se inuenirent, humiliati recurrerent ad auxilium gratiae.

AD QUARTUM dicendum, quod quamuis lex vetus non sufficeret ad salvandum homines: tamen ad erant aliud auxilium a Deo hominibus simul cum lege, per quod saluari poterant, scilicet fides Mediatoris, per quam iustificati sunt antiqui patres, sicut etiam nos iustificamur: & sic Deus non deficiebat hominibus, quin daret eis salutis auxilia.

ARTICVLVS III.

Vtrum lex vetus fuerit data per angelos.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod lex vetus non fuerit data per angelos, sed immediate a Deo. Angelus enim nuntius dicitur, & sic nomen angeli ministerium importat, non dominum, secundum illud Ps. 102. Benedicite domino omnes angeli eius, ministri eius: sed vetus lex a domino tradita esse perhibetur, dicitur enim Exo. 20. Locutusque est Dominus sermones hos. & postea subditur. Ego enim sum dominus Deus tuus. & idem modus loquendi frequenter reperitur in Exo. & in libris consentientibus legem. ergo lex est immediate data a Deo.

¶ 2 Præ. Sicut dicitur Io. 1. Lex per Moysen data est: sed Moyses immediate accepit a Deo, dicitur enim Exod. 33. Loquebatur dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut loqui solet amicus ad amicum suum. ergo lex vetus immediate data est a Deo.

¶ 3 Præ. Ad solum principem pertinet legem ferre, ut sup. dictum est: sed solum Deus est princeps salutis animarum: angeli vero sunt ministratores spiritus, ut dicitur ad Hebr. 1. ergo lex vetus per angelos dari non debuit, cum ordinaretur ad animarum salutem.

SED CONTRA est, quod dicit Apostolus ad Gal. 3. Lex data est per angelos in manu Mediatoris, & Prima Secunda S. Tho. DD 4 Actuum

¶ Super Questionis nonagesima octavae, Articulum tertium.

IN quaestio. 98. primis tribus articulis nihil aliud scribendum occurrit, nisi ut caute intelligas dicta in responsione ad secundum tertij articuli. possunt siquidem dupliciter intelligi. Primo, ut negent Moysen vidisse divinam essentiam. Secundo, ut negent Moysen vidisse divinam essentiam in illa visione, qua loquebatur facie ad faciem. Iste secundus sensus est intentus ab auctore, & non primus, ut inferius in Secunda Secunda, quaestio. 174. aperitur, ubi ex hoc quod Moyses palam, & non per aenigmata Deum vidisse dicitur Numeri 12. concluditur, interueniente August. ipsum vidisse Deum per essentiam: cum quo tamen stat, quod legem per angelos accepit in aliis visionibus, ut hic dicitur ex autoritate sacrae scripture.

q. 99. ar. 4.

Infar. 6. Arg. pro veri. & Isa. 7. & Gal. 3. l. 7. & eod. 2. l. 4. & Hebr. 1. & 2. fin. & ca. 8.

q. 90. ar. 3.